

KLIIMAMINISTEERIUM

MTÜ Keskkonnasõbralik Lüganuse
ksvirumaa@gmail.com

Teie 07.09.2026

Meie 09.10.2026 nr 8-2/26/3332-4

Vastus järelvalvetaotlusele

Austatud MTÜ Keskkonnasõbralik Lüganuse

Pöördusite Kliimaministeeriumisse taotlusega algatada teenistuslik järelevalve Keskkonnaameti ja Keskkonnaagentuuri tegevuse üle, mis puudutab Varja merikotka püsielupaiga (KLO3003114) kaitset, merikotka seisundi hindamise puudulikkust Eestis ja Ida-Virumaal ning rõövlindude seire sõltumatuse ja huvide konflikti kahtlust.

Palute täiendada keskkonnamõju strateegilisi hindamisi ning tagada Varja püsielupaiga nõuetekohane kaitse.

Varja merikotka püsielupaigaga on eelkõige seotud Evecon OÜ ja Enery Estonia OÜ tuuleparkide kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ala 3, mis on kehtestatud Lüganuse Vallavolikogu 28.05.2026 otsusega nr 41. Lisaks puutuvad asjasse veel menetluses olevad Lüganuse valla Varja tuulikupargi alade 2 ja 3 detailplaneering ning VKG Wind tuulepargi detailplaneering. Virumaa Energeetika OÜ Aasa gaasijaama detailplaneeringu KSH on Varja püsielupaigaga seotud peamiselt mürahäiringu tõttu. Kliimaministeerium on Teile selgitanud 26.06.2026 saadetud kirjas nr 8-2/26/2032-2 Keskkonnaameti rolli planeeringute menetluses ning jätab need asjaolud siinkohal kordamata.

Evecon OÜ ja Enery Estonia OÜ tuuleparkide kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) raames hinnati planeeritava tuulepargi mõju merikotkale (*Haliaeetus albicilla*), seda ka koosmõjuna teiste piirkonna energeetika ja tööstusarendustega. KSH-s järeldati, et antud tuulepargi mõju merikotkale on tugevalt negatiivne, põhjustades tugevat häirimist ja väga suure tõenäosusega isendite hukkumist. Tavaolukorras peaks sellise mõju esinemine arendustegevuse välistama, kuid energiamajanduse korralduse seaduse (edaspidi *EnKS*) § 32¹¹ ja § 32¹⁴ võimaldavad teatud juhtudel ülekaalukat avalikku huvi (edaspidi *ÜAH*) kandvate taastuvenergeetika arenduste puhul lubada kaitstavate linnuliigi isendite kahjustamist. Keskkonnaamet seadis antud planeeringu tingimuslikul kooskõlastamisel (Keskkonnaameti 21.08.2025 kiri nr 6-5/25/10002-8) tingimuse, et hindab loodusväärtusi kahjustava taastuvenergeetika arenduse lubamist (st ka sellele alternatiivide puudumist ja hüvitusmeetmete rakendamist) kõnealusel juhul lõplikult ehitusloa menetluses, lähtudes ehitusloa andmise otsuse tegemise aegsetest asjaoludest ja ehitusloa menetluses esitatavatest andmetest. Seda eelkõige põhjusel, et 21.08.2025 ei olnud avaldatud veel *EnKS* § 32¹¹ ja § 32¹⁴ rakendamisele suunatud juhismaterjale, mis üheselt selgitaks, millises menetlusetapis (planeering vs tegevusluba) ja millisel moel tuleb taastuvenergeetika *ÜAH* rakendamise asjaolusid tõendada. Märgime, et käesolevaks hetkeks on Keskkonnaamet selle kaalutluse Evecon OÜ ja Enery Estonia OÜ eriplaneeringu ala 3 (Püssi tuulepark) ehitusloa menetluse raames teinud ja andnud loa merikotka

isendeid kahjustada ning hüvitusmeetmeid rakendada (Keskkonnaameti 21.09.2026 kiri nr 6-2/26/15038-2).

Aasa gaasijaama detailplaneeringu KSH kohaselt võivad planeeringualalt Varja merikotka püsielupaiga ning elupaiga/leiukoha (KLO9133783) alale kanduda müra, lõhn, saasteained ja õine valgus. KSH hinnangul ei ole nende mõjude ulatus kaitstava loodusobjekti kaitse-eesmärkide seisukohalt siiski oluline, eeldusel et rakendatakse KSH-s ette nähtud leevendusmeetmeid. Nende meetmete kohaselt tuleb gaasielektrijaama mürarikkad ehitustööd teha väljaspool merikotka pesitsusperioodi (15.02–31.07), suunata võimalikult suur osa gaasielektrijaamaga seotud liiklusest lõunapoolsele juurdepääsuteele (Kohtla-Nõmme–Püssi teelt) ning rakendada kombineeritud meetmeid, mis tagavad, et merikotka püsielupaiga piires ei ületa müratase pesapuu kõrgusel 45 dB. KSH kohaselt ei jää gaasielektrijaam kõige sagedasematele Varja merikotka lennu suundadele, mistõttu ei ole otsest ja ühest alust eeldada, et gaasielektrijaam võiks avaldada merikotkale sedavõrd häirivat mõju, mis päädiks pesitsusterritooriumi hülgamisega. Seega, KSH hinnangul ei avalda Aasa gaasijaama rajamine Varja merikotka püsielupaigale olulist ebasoodsat mõju, kui rakendatakse ette nähtud leevendusmeetmeid. Samuti ei ole alust eeldada, et gaasijaam põhjustaks merikotka pesitsusterritooriumi hülgamise.

Pöördumises heidate lisaks ette, et KSH-des ei ole arvestatud asjaoluga, et Varja püsielupaik on Ida-Virumaa põhjaosa ainus merikotka elupaik. Teie hinnangul tähendaks püsielupaiga hävimine seega merikotka kadumist Ida-Virumaa põhjaosast. Samuti leiate, et KSH-des ei ole piisavalt hinnatud merikotka seisundit ei Eestis tervikuna ega Ida-Virumaal, mistõttu ei ole võimalik põhjendatult järeldada, et kavandatava tegevuse mõju liigile on ebaoluline või lubatav.

Evecon OÜ ja Enery Estonia OÜ tuuleparkide kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ala 3 KSH kooskõlastamise ajal oli Varja püsielupaik ainus teadaolev merikotka püsielupaik Ida-Virumaa põhjaosas. Sellest asjaolust ei saa siiski iseenesest järeldada, et merikotka piirkondlik asurkond oleks halvas seisundis või et liigi säilimine Ida-Virumaal sõltuks üksnes Varja püsielupaigast.

Teadaolevate pesitsusterritooriumide vähesuse hindamisel tuleb arvestada ka piirkonna senise uurituse tasemega. Ida-Virumaa on võrreldes mitme teise Eesti piirkonnaga olnud merikotka pesitsuspaikade osas vähem uuritud. Arvestades piirkonna looduslikke tingimusi ja merikotkale potentsiaalselt sobivate elupaikade olemasolu, ei saa välistada, et liigi tegelik levik ja pesitsusterritooriumide arv on senisest teadaolevast suurem. Sellele viitavad ka erinevate linnustiku-uuringute käigus piirkonnas registreeritud merikotka vaatlused. Seetõttu kajastab teadaolevate pesitsuskohtade arv eelkõige olemasolevate teadmiste ja uuringute hetkeseisu ega anna üksinda piisavat alust järelduste tegemiseks merikotka piirkondliku asurkonna seisundi või Varja püsielupaiga tähtsuse kohta kogu Ida-Virumaa merikotka asurkonna säilimisel.

Varja merikotka püsielupaiga kahjustamise hüvitusmeetmete väljatöötamise käigus on Ida-Virumaal tuvastatud kaks seni teadmata merikotka pesapaika: üks Narva linna territooriumil ja teine Kuru küla piirkonnas. Lisaks on hüvitusmeetmena kavandatud pesaaluste paigaldamist kahjustuskohale lähimatesse sobivatesse ja perspektiivsetesse puistutesse, eelkõige Aseri ja Ontika piirkonda. Meetme eesmärk on hüvitada kavandatava tegevusega kaasnev kahjustus võimalikult selle tekkekoha lähedal ning luua merikotkale täiendavaid pesitsusvõimalusi Ida-Virumaa põhjaosas, vähendades seeläbi ka piirkondliku asurkonna kadumise riski. Seejuures märgime, et EnKS § 32¹¹ lõike 4 kohase kaalutluse eesmärk on eelkõige hinnata, kas ÜAH seotud tegevuse elluviimisega kaasnev kahju looduslikele linnuliikidele võib halvendada asjaomase liigi seisundit või takistada soodsa seisundi saavutamist üleriigilisel tasandil, kõikide lokaalsete populatsioonide säilitamine ei ole ilmtingimata kohustuslik. Samas on Varja juhtumi jaoks väljatöötatud hüvitusmeetmed kavandatud just selliselt, et toetada merikotka püsimist ka Ida-Virumaa põhjaosas ning vältida võimalikult suures ulatuses piirkondliku asurkonna kadumist.

Küsimusele, kas Varja püsielupaiga funktsionaalse hävinemisega kaasneb merikotka seisundi halvenemine riigi tasemel, on vastatud Keskkonnaameti 21.09.2026 kirjas nr 6-2/26/15038-2 ehitusloa menetluse raames tehtud kaalutluse käigus – merikotka seisund on riigi tasemel piisavalt hea, et antud pesitsusterritooriumi funktsionaalne kadu (või ka konkreetsete isendite hukkumine) ei vii liigi seisundi halvenemisele ega takista hea seisundi saavutamist. Seda arvestades ka rakendatavate hüvitusmeetmetega.

Pöördumises on lisaks leitud, et planeeringulahenduste lubamisega kaasneks looduskaitseaduse (edaspidi LKS) § 55 rikkumine. Ei ole vaidlust selles, et pesitsevate merikotkaste häirimine või hukkumine kujutab endast olulist negatiivset mõju ning selline tegevus on linnudirektiivi ja LKS § 55 kohaselt üldjuhul keelatud. Samas näevad nii linnudirektiiv kui ka LKS ette erandjuhtumid, mille korral võib pädev asutus seaduses sätestatud tingimustel lubada tegevust, millega võib kaasneda kaitstavate liikide isendite häirimine või hukkumine. Tegevus on lubatud Keskkonnaameti loa alusel vastavalt LKS §-des 55 ja 58 sätestatule. Selliste erandite hulka võivad kuuluda ka ÜAH ning rahva tervist ja ohutust edendavad taastuvenergeetika projektid tingimusel, et täidetud on EnKS § 32¹¹ lõigetes 3 ja 4 sätestatud nõuded. Seos ÜAH taastuvenergeetika projektide ning liikide isendite kahjustamist võimaldavate LKS sätete kohaldamise vahel on sätestatud EnKS § 32¹⁴ lõikes 9.

Kliimaministeeriumi hinnangul on Varja merikotka püsielupaigale ja merikotkale avalduvaid mõjusid KSH-des piisavalt ja asjakohaselt hinnatud ning kavandatud leevendus- ja hüvitusmeetmed arvestavad nii liigi üleriigilise seisundi kui ka Ida-Virumaa piirkondliku asurkonna säilimisega. Esitatud asjaolude põhjal ei ole alust järeldada, et planeeringulahenduste elluviimine tooks vältimatult kaasa LKS § 55 rikkumise. Kliimaministeeriumi hinnangul on Keskkonnaamet toiminud vastavalt õigusaktidele. Seega puudub alus teenistusliku järelevalve algatamiseks.

Palute algatada seire metoodika sõltumatuse audit, peatada Kotkaklubi roll seire tegijana ning peatada Kotkaklubi kogutud seireandmete kasutamine.

Pöördumises on seatud kahtluse alla röövlindude seire metoodika sõltumatus ning viidatud võimalikule huvide konfliktile seoses Kotkaklubiga, kuid nende väidete toetuseks ei ole esitatud kontrollitavaid tõendeid. Lisaks jääb Kliimaministeeriumile ebaselgeks, milles seisneb viidatud Kotkaklubi huvide konflikt, kuna ministeeriumile teadaolevalt ei ole Kotkaklubi eksperdid täitnud Varja merikotka püsielupaika puudutavates keskkonnamõju hindamistes, sealhulgas tuuleparkide planeeringu- ja loamenetlustes, põhirolli. Kliimaministeerium on juhtinud sellele asjaolule tähelepanu ka 26.06.2026 Teile saadetud kirjas nr 8-2/26/2032-2.

Keskkonnaagentuuri ülesandeks on vastavalt keskkonnaministri 19.06.2016 määruse nr 36 „Keskkonnaagentuuri põhimäärus“ § 6 punktile 7 korraldada riikliku keskkonnaseire programmi täitmist ja keskkonnaseire andmehõivet. Keskkonnaagentuuri veebilehel on avalikult kättesaadavad erinevate seiretööde, sealhulgas röövlindude ning kotkaste ja must-toonekure seire metoodikad ja seireankeedid (vt [Seiremetoodikad ja -ankeedid | Keskkonnaagentuur](#)). Selgitame, et seireankeedid on mõeldud eelkõige seiremetoodika ja töö sisuliste nõuete kirjeldamiseks. Seetõttu ei pea need sisaldama andmeid seire rahastamise mahu, seiretöö tegija valiku kriteeriumide ega muude hankemenetlusega seotud tingimuste kohta. Hankega seotud teave, sealhulgas rahastuse maht, vastutavale isikule esitatavad nõuded ning muud pakkuja kvalifikatsiooni ja seiretöö korraldust puudutavad tingimused, on avalikult kättesaadavad vastava riigihanke dokumentides Riigihangete registris: [Riigihangete register 7.0.7](#) – 2026. avaldatud hanked. 2023. – 2025. aastal tellitud röövlindude ning kotkaste ja must-toonekure puudutavate seiretööde teostajatele olid esitatud samasugused tingimused, mis 2026. aastal. Asjakohased materjalid leiab Riigihangete registrist viitenumbri 255896 alt (vt [Riigihangete register 7.0.7](#)).

2026. aasta seiretöö „Kotkad ja must-toonekurg“ edukaks tunnistatud pakkumuse maksumus oli 25 500 eurot. Tegemist oli riikliku keskkonnaseire eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire allprogrammi piiratud hankemenetluse osaga: [Dünaamilise hankesüsteemiga nr 301401 seotud hange](#). Seejuures on oluline eristada röövlindude seiret ning kotkaste ja must-toonekure seiret, kuna tegemist on kahe eraldiseisva seiretööga. Näiteks 2026. aastal viis röövlindude seiret läbi Eesti Ornitoloogiaühing, samas kui kotkaste ja must-toonekure seiret teostas Kotkaklubi.

Täiendavalt märgime, et kotkaste ja must-toonekure seiretöö läbiviimiseks peab pakkuja määrama vastutava isiku, kes vastab hankedokumentides sätestatud kvalifikatsiooninõuetele:

- vähemalt magistrikraad või sellega võrdsustatud kõrgharidus loodusteaduste valdkonnas ja
- varem osalenud vähemalt 1 (ühes) tehtud eluslooduse seire valdkonna (kotkad ja must-toonekurg, kanakull või röövlinnud) seiretöös.

Kotkaklubi poolt vastutavaks isikuks määratud Aarne Tuule vastab kehtestatud tingimustele. Vastutavale isikule seatud nõuete eesmärk on võimaldada hinnata pakkuja teadmisi, kogemusi ja oskusi asjaomase seiretöö tegemisel. Samas peavad nõuded olema proportsionaalsed ega tohi põhjendamatult piirata konkurentsi või suunata hanget ühe konkreetse ettevõtte kasuks. Kotkaklubi ühendab arvukalt vabatahtlikke, kellel on kotkaste ja must-toonekure seireks vajalikud teadmised ja praktilised kogemused. Paljud neist on osalenud ka varasemate seirehangete välitöödel. Seetõttu ei takista vastutavale isikule seatud nõuded teistel vastava pädevusega isikutel osaleda hankes näiteks enda ettevõtte kaudu.

Kotkaste ja must-toonekure seire hõlmab kaitsealuseid liike, mistõttu on põhjendatud nõuda, et seiretöö eest vastutaval isikul oleksid vajalikud teadmised ja kogemused ning ta tunneks töö tegemisega seotud piiranguid, lubade nõudeid ja seiremetoodikat. See on vajalik nii seiretulemuste kvaliteedi kui ka kaitsealuste liikide nõuetekohase kaitse tagamiseks.

Eesti väiksust ning vastava valdkonna spetsialistide ja potentsiaalsete pakkujate piiratud arvu arvestades, on eluslooduse seiretööde hangetes paraku tavapärane, et esitatakse vaid üks pakumuse. See on eriti tõenäoline mahukate ja spetsiifilisi erialateadmisi nõudvate tööde puhul, kus valdkonna eksperdid on suures osas koondunud ühe organisatsiooni või koostöövõrgustiku juurde.

Kliimaministeerium ei pea põhjendatuks ega vajalikuks seiremetoodika sõltumatuse auditi algatamist. Ainuüksi asjaolu, et sama valdkonna eksperdid osalevad nii riikliku seire läbiviimisel kui ka keskkonnamõju hindamistes, ei anna alust järeldada huvide konflikti olemasolu ega seada kahtluse alla nende kogutud seireandmete usaldusväärsust. Huvide konflikti või andmete ebausaldusväärsuse tuvastamiseks peaksid esinema konkreetsed ja kontrollitavad asjaolud, mis sellisele järeldusele viitavad. Kliimaministeeriumi hinnangul on Keskkonnaagentuur toiminud vastavalt õigusaktidele ja heale tavale. Seega puudub alus teenistusliku järelevalve algatamiseks.

Vabariigi Valitsuse seaduse (edaspidi *VVS*) § 95 kohaselt on ministril õigus tunnistada kehtetuks ameti akte ja toiminguid nende seaduspärasuse või ebaotstarbekuse motiivil. Taotluses ei ole vaidlustatud konkreetset haldusakti. Juhime tähelepanu, et KSH aruanne või ekspertarvamused eraldiseisvalt ei ole VVS kohaselt teenistusliku järelevalve objektiks.

Ministeeriumi tegevuse üle teeb teenistuslikku järelevalvet Vabariigi Valitsus (*VVS* § 94 lg 1). Haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) § 71 lõike 2 kohaselt ei saa vaiet esitada haldusorgani, kelle üle teostab teenistuslikku järelevalvet Vabariigi Valitsus, akti või toimingu peale. Haldusorgani otsused on vaidlustatavad vastavalt HMS-le ja kohtusse pöördumisega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Erkki Keldo

energeetika- ja keskkonnaminister

Mariliis Paal, 626 2875

mariliis.paal@kliimaministeerium.ee